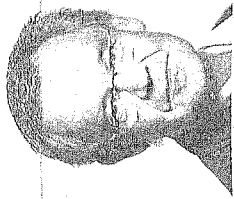

De arme Barroso is te lezen als een boek

Column 09-20
Tom Eijsbouts

FD 9 sept '09

parlement en wat minder hoofdzakelijk van de lidstaten.

Een toekomstige grote stap op deze lijn is die waarin het Parlement (en de Europese kiezer) feitelijk grotendeels gaat bepalen wie de voorzitter van de Commissie wordt. Dat kan nog even duren, maar de omstandigheden rijpen. Voor wie gewend is de Brusselse werkelijkheid te lezen in termen van constitutionele evolutie is het soms bijna banaal voorspelbaar.

Je moet wel oppassen in deze evolutie een eindstation te willen zien. In onze nationale geschiedenis, net zoals in die van veel andere landen, is de regering begonnen in afankelijkheid van de koning en is ze in de loop van de tijd vrijwel helemaal opgeschoven naar afhankelijkheid van het parlement. Balkenende's kleine afhankelijkheid van Beatrix is een restant, dat binnenkort vast wordt opgeruimd.

Dat gaat in Brussel niet gebeuren; de voorzitter zal altijd knecht zijn van twee meesters. Dit

benauwde parket is voldoende om de weinig trotse uitstraling van de heer Barroso geheel te verklaren.

De dubbelrol van de Commissievoorzitter is in de regels vastgelegd. Enerzijds is hij lid van de Europese Raad (die je moet zien als het collectieve koningschap of presidentschap van de Unie), anderzijds is hij verantwoordelijk tegenover het Parlement.

Deze meerdere petten raakt de functie niet meer kwijt. Dat is als een wezenskenmerk van de Brusselse verhoudingen te beschouwen. Kijk goed en je ziet hetzelfde overal. Binnenkort komt er een soort van Europese minister van buitenlandse zaken, officieel genaamd de 'hoge vertegenwoor-

Commissievoorzitter is altijd knecht van twee meesters: de Europese Raad en het Parlement

diger voor buitenlandse zaken', die enerzijds de vice-voorzitter wordt van de Commissie en anderzijds voorzitter van de Raad. Weer die gespletenheid van de meerdere petten, maar dan op een lager niveau, tussen de lidstaten en het parlement.

In het nieuwe verdrag, dat waarschijnlijk binnenkort in werking treedt, krijgen ook de nationale parlementen een gespleten positie. Ze worden namelijk ingeschakeld bij het functioneren van de Brusselse democratie, en moeten dus twee kiezers dienen: de nationale en de Europese.

Trouwens, die kiezers zelf hebben meerdere petten: iedere kiezer van een lidstaat is tegelijk kiezer in de Europese Unie. En volgens hetzelfde recept zijn de regeringsleiders van de lidstaten elk al lang tegelijk ook lid van het collectieve presidentschap van de Unie. Het zijn maar enkele van de vele gevallen.

Een zo groot vertrouwen op gespletenheid van functies is in staatsrechtelijke bouwswels niet

snel te vinden. Er zijn wel enkele hedendaagse analogieën. De positie van de commissievoorzitter lijkt erg op de premier in het Franse stelsel, die ook knecht van twee meesters is: president en parlement. Niet gek dat juist premier Fillon deze week opzichtig op de reservebank voor Brussel ging zitten. Maar historische voorbeelden zijn er genoeg. De koning van Pruisen was bijvoorbeeld keizer van het Tweede Rijk.

Men zegt wel dat de EU door al haar gespletenheden een eigensoortig staatsrechtelijk verschijnsel is, een 'unidentified political object'. Dat is niet waar. Vanuit de staatsrechtelijke geschiedenis is de arme Barroso te lezen als een boek. Maar onprettig zijn die gespleten functies vaak wel, voor betrokkenen.

.....
Tom Eijsbouts is hoogleraar Europees constitutioneel recht en zijn geschiedenis aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam.